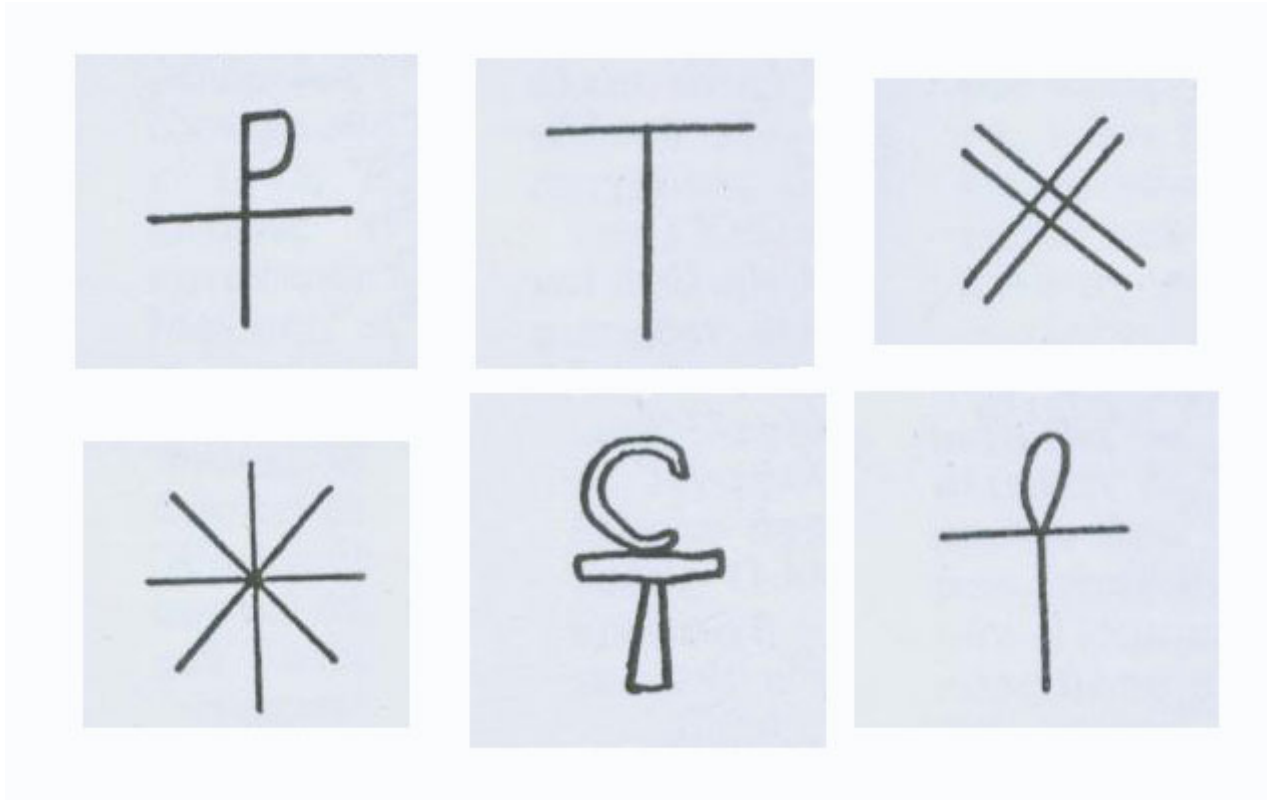
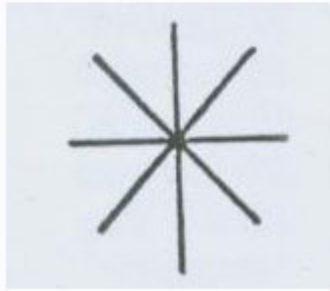
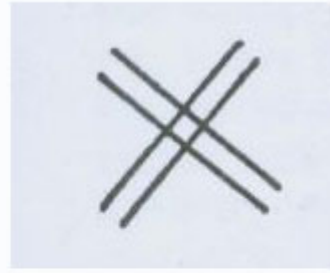
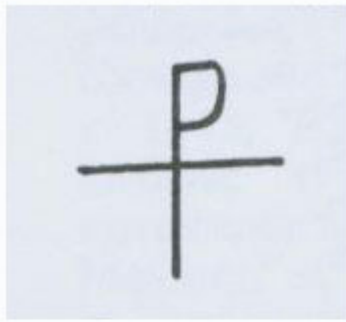


Σταυρός: ένα σύμβολο από τους προϊστορικούς στους χριστιανικούς χρόνους

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Ο σταυρός εμφανίζεται ως σύμβολο και διακοσμητικό θέμα σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης από τους προϊστορικούς χρόνους. Συνδέεται με τις αρχαίες λατρείες της Μεγάλης Μητέρας Θεάς Γης, του Θεού Ήλιου και της Θεάς Σελήνης. Το απλό σχήμα σταυρού από δύο ευθείες γραμμές έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση και στην ποικιλία των τύπων του, οι οποίοι απαντούν σε θρησκείες της αρχαιότητας, όπως η Αιγυπτιακή, η Χαλδαϊκή/Βαβυλωνιακή, η Κελτική, ο Ζωροαστρισμός, ο Βουδισμός. Η παράδοση της κίνησης των τριων δακτύλων στο σχήμα του σταυρού επικράτησε ευρέως το 10ο αιώνα και διαδόθηκε στους λαούς που εκχριστιανίσθηκαν (Βούλγαροι, Σέρβοι, Μολδαυοί, Ρώσοι).



Οι απαρχές της ιστορίας του Τιμίου Σταυρού στον χριστιανικό κόσμο ανιχνεύονται στην εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, αυτοκράτορα του Βυζαντίου, όταν ο θρίαμβος του Χριστιανισμού προκάλεσε ριζικές μεταβολές στον Ρωμαϊκό κόσμο. Αφορμή για αυτή την αλλαγή υπήρξε η νίκη του Κων/νου στις 28 Οκτωβρίου 312 επί του Μαξέντιου στη Μουλβία γέφυρα, έξω από τη Ρώμη, μετά από την εμφάνιση ενός σταυρού σε ενύπνιο όραμα και ως λαμπερό σημάδι στον ουρανό πριν από τη μάχη.



Οι άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη, 1815, αγιορείτης μοναχός-
ζωγράφος Μητροφάνης.
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.

Από την περίοδο αυτή σώζεται η πρώτη παράσταση με τη νίκη και τη θριαμβική είσοδο του Μ. Κων/νου σε ανάγλυφο της Αψίδας που ο ίδιος ανήγειρε στη Ρώμη, στις 25 Ιουλίου 315. Ο Μ. Κων/νος προήδρευσε αυτοπροσώπως στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο στην πόλη Νίκαια της Βιθυνίας, το 325 και έκτισε εκκλησίες σε όλη την αυτοκρατορία. Προχώρησε στην αναμόρφωση της περιοχής των Προσκυνημάτων γύρω από τον Πανάγιο Τάφο και τον κήπο του Γολγοθά στην Ιερουσαλήμ.

Στην κορυφή του οι χριστιανοί οργάνωναν θρησκευτικές τελετές λατρεύοντας τον Σταυρό στη θέση, όπου οι Ιουδαίοι τον είχαν κρύψει, και βλάστανε βασιλικός. Σε

ανάμνηση οι ακολουθίες του Μικρού και του Μεγάλου Αγιασμού γίνονται με βασιλικό. Το 135 ο αυτοκράτορας Αδριανός επιχωμάτωσε την περιοχή και οικοδόμησε το Καπιτώλιο -κατά το πρότυπο εκείνου στη Ρώμη, αφιερωμένο στους θεούς Δία, Αθηνά, Ήρα- και ιερό της Αφροδίτης.



*Η Εύρεση και η Ύψωση του Τιμίου Σταυρού, 17ος αιώνας.
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.*

Ο Μ. Κων/νος κατεδάφισε τους ειδωλολατρικούς ναούς, αφαίρεσε τις επιχωματώσεις βάθους εννέα μέτρων και άρχισε την ανασκαφή για την εύρεση του Πανάγιου Τάφου και του Τ. Σταυρού του Χριστού. Η Ελένη, μητέρα του Μ. Κων/νου, βρήκε τον Τ. Σταυρό που κόπηκε σε δύο ίσα μέρη. Το ένα παρέμεινε στα Ιεροσόλυμα και το άλλο στάλθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Ο Μ. Κων/νος προχώρησε στην ανέγερση συγκροτήματος με το Ναό της Αναστάσεως (Ροτόντα με τον Πανάγιο Τάφο) και πεντάκλιτη βασιλική (Μαρτύριο) που περιέβαλαν τον λόφο του Γολγοθά.

Έτσι, οι δύο αυτοκράτορες, που στη συνέχεια ανακηρύχθηκαν άγιοι και ισαπόστολοι, και ο επίσκοπος Ιεροσολύμων Μακάριος επαλήθευσαν τη ζωή του Χριστού σε τόπο και χρόνο, υμνώντας ταυτόχρονα τη γέννηση του Χριστιανισμού. Στην ορθόδοξη εικονογραφία ιστορούνται η Εύρεση και η Ύψωση του Τιμίου

Σταυρού μαζί, καθώς επίσης και οι άγιοι Κων/νος και Ελένη σε φορητές εικόνες.